

Радови проф. др Јована Радонића, академика, 1893—1955.
Посебан отисак из Историског часописа САН, књ V — 41, Београд 1955

Академик Јован Радонић је једно од најзапаженијих и најплоднијих живих имена наше историографије. Родио се у Мољу на Тиси, у Бачкој, 28 јануара 1873 године. Студирао је у Бечу филозофију, гдје је слушао историју Јужних Словена код Константина Јиречека, а словенску филологију код Ватрослава Јагића. Године 1896 је промовисан за доктора филозофије Бечког универзитета, након чега је отишао у Русију гдје је, у Москви и Петрограду, проучавао руско-српске односе у XVI и XVII вијеку. Године 1898 постављен је за наставника Српске гимназије у Цариграду, гдје је учествовао у раду екскурзија руског Археолошког института. Годину дана касније вратио се у земљу и био постављен за библиотекара Матице српске у Новом Саду, на којој је дужности остао до 1905 године, када је изабран за ванредног професора Филозофског факултета Београдског универзитета.

За вријеме Балканског рата, а исто тако и у Првом свјетском рату, био је начелник војне цензуре српске војске, а затим се са српском војском повлачио преко Албаније. У току Првог свјетског рата био је на служби у Српском посланству у Паризу, гдје је, као год и у Лондону, прибирао материјал за одбрану југословенских националних интереса у Војводини. Послије Првог свјетског рата био је делегат Српске владе на Конференцији мира као члан Територијалне секције. Тамо се, у заједници са нашим великим земљаком Михаилом Пупином, залагао не само за национална права Србије у Војводини већ и за национална права Југославије у односу на Италију, Аустрију и Албанију, што му је донијело ауторитет у међународним савезничким круговима и широку популарност код свих родољубивих маса у земљи.

Радонић је изабран за редовног професора Београдског универзитета у септембру 1919 године. Као већ познати стручњак, 1920 године провео је неколико мјесеци у Бечу као претседник делегације која је водила преговоре са аустријском владом око предаје старих историјских споменика из бечких архива, који су из Србије тамо дошли нелегалним путем. Након успјешно завршеног посла, крајем маја 1920 године, лично је предао Српској академији наука око 4.000 повеља писаних на старосрпском, латинском, италијанском и турском језику. Пензионисан је као професор универзитета 1921 године.

Научна каријера академика Радонића почиње крајем прошлог вијека. Први запажени чланци му се појављују 1893 године у часопису „Браник“. Отада па до данас академик Радонић пише у најугледнијим нашим и страним часописима разне чланке и студије из књижевне и политичке историје, који му 1911 године донесе звање дописног члана САН, а затим спољашњег члана Че-

шке академије наука, Чешког ученог друштва у Прагу, дописног члана ЈАЗУ у Загребу, дописног члана Румунске академије наука у Букурешту и члана Књижевног одјељења Матице српске у Новом Саду. За редовног члана САН изабран је 1920 године. Отада до данас увијек је имао истакнуте изборне положаје у САН, као главни секретар САН, секретар Одјељења друштвених наука САН и др. Као истакнути академик Радонић је био 1927 године биран за претсједника Другог међународног конгреса за византологију у Београду (подаци узети из Годишњака САН XXI, 1908; XXVIII 1914—1919; L, 1940).

Библиографија радова академика Радонића, који је у свом плодном животу имао тако разгранату научну, књижевну и политичку активност, није смјела мимоићи, поготову када се ради о једном јубиларном прегледу рада, и важније биографске податке, тако да буде био-библиографија подијељена у два дијела: биографски и библиографски. На тај начин би библиографски рад, о коме је ријеч, много добио и боље истакао фигуру академика Радонића.

Један овакав библиографски преглед не би требало да мимоиђе ни бројне реферате које је академик Радонић у току низа година поднио Српској академији наука, оцјењујући понуђене радове разних Академијиних сарадника и чланова. Радонић је, сигурно, човјек који је највише тих реферата у Академији имао. Ти реферати су важан научни материјал и без њих се вриједност овог заслужног радника наше историје не би могла у цјелини сагледати. Међу овим рефератима треба поменути судове Радонића о понуђеним радовима: Николе Булића, Радосава Грујића, Ј. Батковића, Бор. Јанкуловића, Николе Шкеровића, Душана Ј. Поповића, Васиља Поповића, Димитрије Руварца, Ј. Петровића, Славка Шећерова, Михаила Гавриловића, Фрања Рачког, Алексе Ивића, Ј. Богдановића, М. Динића, М. Петерковића, Јорја Тадића, Ј. Хофмана, Александра Соловјева, Владимира Мошина, А. Матијевића, Стојана Новаковића, Ф. Барјактаревевића, Г. Острогорског, Ј. Мирковића, Јос. Рајачића, Драг. Костића, Добр. Николића, Фр. Гривца, Душана Вуксана, Драг. Страњаковића, Влад. Пандуровића, о издавању повеља манастира св. Марије, о првој књизи турских докумената итд.

Било је важно поменути пописе докумената и реферата Радонића из Бечког архива, о издавању историске грађе из далматинских архива, о издавању грађе из Дубровачког архива, о сарадничтву на Информационом билтену историских наука Источне Европе и сл., о чему се могло наћи напомена у разним годишњима Годишњака САН, као и сва издања у којима је он учествовао као главни редактор или сауредник.

У ову библиографију нијесу ушли свуда сви потребни детаљи који обавјештавају читаоца о односном раду, а извјесне обавезне напомене су изостале. У вези с тим навешћемо сљедеће:

Код јединице: „1921. Римокатоличка црква у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца, Београд, Н. живот VII, 1—16; 73—9“ изостављена је напомена да је тај рад изашао и посебно, у Београду, на 16 страна;

када су редактори библиографије прегледали дневник „Време“ из 1931 године и уврстили неке библиографске јединице, испустили су да нотирају чланак „Црква и држава у Италији“, који је објављен у том листу 6 јула;

приликом нотирања расправе „Јован Рајић (1726—1801)“ из Летописа МС 342, 1935 године, било је потребно напоменути да је тај рад објављен и у сепарату.

Нотирајући расправу „Свети Сава и његово доба“ из Главног Срп. прав. патријаршије 1935 године, било је потребно нотирати да је та расправа и посебно објављена исте године у Сремским Карловцима, на 58 стр., са сликом св. Саве коју је радио Урош Предић.

Исти је случај са Радонићевом расправом „Патријарх Јосиф Рајачић“ објављеном у Летопису МС 349, 1938, која је и посебно штампана исте године на 51 стр.

Овакви пропусти не би били упадљиви када ову библиографију не би радило неколико сарадника Историског института САН и Лексикографског завода ФНРЈ који су имали могућности да овај рад даду детаљније. Но и оваква, ова библиографија је лијеп прилог приказивању научног рада овог нашег истакнутог академика.

Ова библиографија обухвата 520 библиографских јединица (узгред буди речено, требало их је нумерисати).

Академик Јован Радонић се у свом свестраном научном раду бавио и проблематиком Црне Горе као књижевник и историчар. Поред тога он је и сарадник „Историских записа“, а Историски институт Црне Горе издао му је 1955 године треће издање „Ђурађ II Бранковић „деспот Илирика“, допуњено новим подацима из Ватиканског архива.

Нико С. Мартиновић

Радови Милоша Јанковића из историје радничког покрета

Један од најстаријих живих педагошких писаца марксиста у нашој земљи је неоспорно Милош Б. Јанковић. За његово име је везана позната библиотека „Будућност“ (1908—1941), која